

необхідність забезпечення якісної однорідності та кількісної порівнянності показників; облік тимчасового аспекту ефективності у зв'язку з розривом часу між здійсненням капітальних вкладень та отриманням від них ефекту; дія об'єктивних економічних законів.

Список використаних джерел:

1. Гевко Р.Б. Напрями покращення землекористування в АПК / Р.Б. Гевко, Ю.В. Дзяди́кевич, І.С. Брошак, І.В. Любезна // *Інноваційна економіка*. 2017. № 5-6 (69). С. 126- 132.

2. Кіріченко К. Проблеми раціонального використання земель сільськогосподарського призначення України. Економічний аналіз. 2020. Том 30. № 2. С. 41-46.

3. Русан В. М. Щодо шляхів підвищення ефективності використання земель сільськогосподарського призначення в Україні. Аналітична записка. URL: <http://www.niss.gov.ua>.

УДК 631.6.02(477.74)

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ПРОЦЕСІВ ВОДНОЇ ЕРОЗІЇ НА ТЕРИТОРІЇ СЕЛА ПЕРШОТРАВНЕВЕ ВИЗИРСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ ГРОМАДИ

Губиліт М.І., ЗВО 2 курсу факультету геодезії, землеустрою та агроінженерії
marinagubylit89@gmail.com

Леонідова І. В., к. геогр. н., доцент, завідувач кафедри геодезії, землеустрою та земельного кадастру, leonidova999@gmail.com

Одеський державний аграрний університет, м. Одеса, Україна

Проведено аналіз розвитку процесів водної ерозії в селі Першотравневе Визирської сільської громади. Виявлено наслідки та основні причини глибинної та площинної ерозії. Розкрито основні протиерозійні заходи, які використовуються на даній території.

Ключові слова: водна ерозія, ґрунти, лісомеліоративні заходи, ноу-тілл.

Проблема ерозії ґрунтів на загальному фоні зростаючої загрози глобальної екологічної кризи в останні десятиріччя займає провідне місце в світі. Важливість її визначається тим, що не можна зберегти рослинний покрив, тваринний світ, чисту воду і повітря без збереження родючості ґрунтового покриву, що унеможлиблює нормальне функціонування біосфери та екологічного благополуччя людей.

Водна ерозія – це сукупність процесів руйнування ґрунту, формування наносів під впливом води і деградації ландшафту. З факторів, що викликають ґрунтову ерозію, виділяють природні, сільськогосподарські й ландшафтні. Серед природних факторів розрізняють поверхневий, струминний і підґрунтові змиви ґрунту. До сільськогосподарських і ландшафтних факторів належать розміщення робочих ділянок, культур по класах схилів, впорядкування польових доріг.

В Україні близько половини площ земель сільськогосподарського призначення розміщено на схилах, а загальна площа сільськогосподарських угідь, які зазнають впливу водної ерозії, за різними оцінками становить близько 13-14 млн га, в тому числі до 32% орних земель. До складу еродованих земель входять 4,5 млн. га із середньо- та сильнозмитими ґрунтами, в тому числі 68 тис. га повністю втратили гумусний горизонт [1].

Змив ґрунту або площинна ерозія найвиразніше проявляється під час дощу або танення снігу на рівних пологих схилах. Дощова вода стікає вниз по суцільній мережі дрібних струмочків. Найбільша шкода від цього виду ерозії полягає у змиві найгумусованішого верхнього шару ґрунту.

Сила струминок, утворених площинним безрусловитим силосним стоком, невелика, але з плином часу у підніжжі схилу накопичується значна маса делювію. Саме тому рослинний покрив значно відрізняється за щільністю, на верхівці та внизу схилу, що добре спостерігається на досліджуваній ділянці (рис. 1).

Рис. 1. Прояви водної ерозії в с. Першотравневе (схил біля ставка с. Першотравневе, Визирської сільської громади)

З часом дрібні струмочки зливаються у більші струмені фіксованого стоку, які спричиняють розвиток глибинної ерозії. Спочатку вони утворюють неглибокі борозни й вимоїни, які після кожної зливи і танення снігу розростаються й перетворюються на яри. Розвиток ярів має певну послідовність:

- стадія борозни характерна незначною (30...50 см) глибиною та малою шириною;

- у вершині яру виникає урвище і він починає зростати обвалами в напрямку вододілу;

- стадія зрілості, протягом якої яр продовжує поглиблювати своє русло до рівня річки чи дна долини, в яку він впадає;

- стадія затухання – глибинна ерозія сповільнюється, схили яру виположуються і заростають рослинністю, дно розширюється, яр перетворюється на балку [2].

На інтенсивність розвитку ярів впливає ціла низка чинників. На досліджуваній території домінуючими є опади зливогого характеру та склад підстеляючих гірських порід.

Загальновідомо, що найінтенсивніше яри розвиваються на лесах і лесоподібних суглинках, які широко представлені на території с. Першотравневе. Зливовий характер дощів обумовлений інтенсивним випаровуванням та утворенням купчасто-дощових хмар.

На досліджуваній території найкраще проявлена стадія затухання. Більшість ярів вже виробили стійкий повздовжній профіль, схили стали більш пологими та заросли рослинністю (рис. 1).

Місцева влада, власники та орендатори сільськогосподарських земель с. Першотравневе проводять усі можливі протиерозійні заходи. Із традиційних застосовують лісомеліоративні заходи. Лісосмуги розташовують у вигляді кліток. Дорослі 20-30 літні насадження захищають 30-40 кратну територію. Висадка дерев, трав і чагарників не тільки захищають ґрунт від ерозії, затримують сніг та вологу, але й створюють більш сприятливий мікроклімат і забезпечують збільшення врожаю на 3-4 ц/га. Також широко використовується обробіток ґрунтів по горизонталі – «контурне» землеробство, яке зменшує змив ґрунту на 50%, а поверхневий стік на 12-99% [3]. Частину схилів з крутизною понад 7° вилучили з інтенсивного землеробства, тепер її застосовують для випасу худоби. Крім того, активно використовується, популярна останнім часом, технологія No-Till.

Технологія ноу-тілл – сучасна система обробітку ґрунту, яка передбачає відмову від оранки землі за допомогою традиційної техніки. Це підвищує кількість органічної речовини у верхніх шарах, що, у свою чергу, поліпшує міцність агрегатів і стійкість ґрунту до дії крапель дощу. В результаті поверхня залишається в нерухомому стані та покривається подрібненими пожнивними залишками [4, 5]. Перевагами цієї технології є зменшення витрат на добрива, паливо та оплату праці, запобігання ерозії, як водної так і вітрової, сприяє затриманню і накопиченню вологи в ґрунті, що особливо актуально для досліджуваного посушливого району.

Отже, процес водної ерозії досить згубний та призводить до руйнування ґрунтового покриву, що включає перенос та перевідкладення ґрунтової маси. Негативні наслідки катастрофічно впливають на флору, фауну та якість водних

ресурсів, оскільки змив верхнього, багатого на вміст гумусу, шару ґрунту призводить до зниження врожайності, а змиті частинки зрештою опиняються у місцевих водоймах, змінюючи їх хімічний склад та концентрацію кисню. Тож своєчасне виявлення його ознак та підбір відповідних протиерозійних заходів є головним завданням місцевих аграріїв. Варто зазначити, що вони досить добре упоралися з поставленим завданням, оскільки здійснили підбір спираючись на місцевий рельєф, кліматичні умови, тип ґрунту та особливості землекористування.

Список використаних джерел

1. Балюк С. А., Носко Б. С., Скрильчик Є. В. Сучасні проблеми біологічної деградації чорноземів і способи збереження їх родючості. Вісник аграрної науки. 2016. № 1. С. 11-17.
2. Свинко Й. М., Сивий М. Я. Геологія: Підручник. К.: Либідь, 2003. 116-119 с.
3. Концепція охорони ґрунтів від ерозії в Україні. Харків, 2008. 60 с.
4. Технологія No-Till: система нульового обробітку ґрунту [URL:https://lnzweb.com/blog/tehnolog-ya-no-till_4](https://lnzweb.com/blog/tehnolog-ya-no-till_4).

УДК 332.2"364"

ЗЕМЕЛЬНІ ВІДНОСИНИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Гулая В.В., ЗВО бакалавр, angeloklera@gmail.com

Смоленська Л.І., старший викладач кафедри геодезії, землеустрою та земельного кадастру, 3761077@gmail.com

Одеський державний аграрний університет, м. Одеса, Україна,

З 24 лютого 2022 року, дня повномасштабного вторгнення, для України настали складні часи. Сучасні умови зобов'язують прийняти низку важливих рішень стосовно регулювання земельних відносин.

З метою захисту даних та запобіганню їх незаконного використання проти держави чи її населення було відключено всі державні реєстри. Наприклад, Державний реєстр речових прав на нерухоме майно та Державний земельний кадастр. Попри те, що такі заходи є корисними, вони завадили вирішенню багатьох земельних питань.

Для функціонування держави у воєнний час, зниження кількості криз до мінімуму, було прийнято нові закони.

З 24 березня цього року набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення